

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING INVESTITSION SIYOSATI VA ZAMONAVIY BOZOR SHAROITIDA IQTISODIYOTGA INVESTITSIYALARNI JALB MASALALARI.

Sharipov Sabriddin Sahat o'g'li

– O'zbekiston Respublikasi Bank-Moliya akademiyasining magistri.

Sabriddinsharipov07@mail.ru

Maqolada erkin iqtisodiy zonalar tashkil etish, yetakchi xalqaro institutlar bilan hamkorlikni rivojlantirish, davlat mablag'larini taqsimlashda shaffoflikni oshirish kabi tashabbuslar yoritib berilgan. Shuningdek, moliya sohasidagi globallashuv jarayoni, davlatimiz tomonidan investitsiyalarga qaratilayotgan e'tibor ochib berilgan.

Kalit so'zlar. Moliya, investitsiya, erkin iqtisodiyot, tendensiya, globallashuv

В статье освещаются такие инициативы, как создание свободных экономических зон, развитие сотрудничества с ведущими международными институтами, повышение прозрачности в распределении государственных средств. Также Раскрыт процесс глобализации в финансовой сфере, внимание, которое уделяется инвестициям со стороны нашего государства.

Ключевые слова. Финансы, инвестиции, свободная экономика, тенденция, глобализация

The article highlights initiatives such as establishing free economic zones, developing cooperation with leading international institutions, increasing transparency in the distribution of public funds. Also, the globalization process in the field of finance, the attention paid to investments by our state, is revealed.

Key words. Finance, investment, free economy, trend, globalization,

Moliyaviy globallashuv hayotning barcha sohalariga ta'sir ko'rsatadigan va butun dunyo hamjamiyatining kelajakdagi rivojlanish istiqbollari jiddiy tuzatishlar kiritadigan jiddiy jarayondir. Bu dunyo tizimini aniq o'zgartirdi, yangi muammolarni keltirib chiqardi va yangi imkoniyatlar ochdi. O'z-o'zidan ko'rinib turibdiki, qayd etilgan rivojlanish tendensiyalari kelajakda jadallashib borayotgan global jarayonni yanada kuchaytiradi.

Moliya sohasidagi globallashuvning harakatlantiruvchi omili, birinchidan, iqtisodiy raqobatning yuqori intensivligi, bozor institutlari va

ijtimoiy infratuzilma institutlarining rivojlanishi, davlat sektori ulushining kamayishi bilan tavsiflangan tashqi iqtisodiy liberallashtirishdir. Ikkinchidan, globallashtirish jarayonlariga moslasha olgan va tez sur'atlar bilan o'sishga erishayotgan bir qator davlatlar paydo bo'ldi (to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar, texnologiya, eksportga yo'naltirilgan ishlab chiqarishni rivojlantirish, ijtimoiy va ishlab chiqarish infratuzilmasi, zarur bozor institutlarining sezilarli darajada rivojlanishi).

Moliyaviy globallashtirish jarayonlarining rivojlanishi institutsional o'zgarishlar sharoitida sodir bo'ladi:

- davlatlararo transport va moliyaviy xizmatlar ko'rsatishda ma'muriy va iqtisodiy cheklovlarni olib tashlash;
- moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirish uchun xalqaro standartlar, kodlar, eng yaxshi qoidalar to'plamini yaratish, qabul qilish va tan olish.

Ko'pgina hollarda, bu institutsional o'zgarishlar xalqaro moliya institutlari va xalqaro tashkilotlarning tashabbusi bilan amalga oshiriladi: Xalqaro valyuta jamg'armasi, Jahon banki, Xalqaro hisob-kitoblar banki, Jahon savdo tashkiloti va boshqalar.

• Yevropada moliyaviy globallashtirish bir necha yo'nalishda sodir bo'ladi:

- Bank sektorini rivojlantirish, jumladan: Yevropa Ittifoqi doirasida moliya bozorlarini tartibga solish; bank va nobank institutlari o'rtasidagi raqobat kuchaygan; xorijiy moliya institutlarining raqobati; milliy moliya bozorlarini tartibga solish; axborot texnologiyalari sohasidagi moliyaviy innovatsiyalar va moliyaviy mahsulotlar va xizmatlarning yangi turlarini yaratish; bank faoliyatining an'anaviy turlarini qisqartirish va nobank operatsiyalarini (investitsiya operatsiyalari, sug'urta, ko'chmas mulk bilan bog'liq operatsiyalar va boshqalar) kengaytirish.

Rivojlanayotgan bozor mamlakatlari, moliyaviy globallashtirishda faol ishtirok etgan rivojlanayotgan mamlakatlar guruhi boshqa mamlakatlarga qaraganda o'rtacha iqtisodiy o'sishni aniq boshdan kechirdi. Dunyodagi eng globallashtirish davlatlar qatoriga quyidagilar kiradi: Singapur, Shvetsiya, Niderlandiya, Finlyandiya, Irlandiya, Avstriya, Buyuk Britaniya, Norvegiya, Daniya, Kanada, AQSh, Fransiya, Ispaniya, Portugaliya, Italiya, Vengriya, Germaniya, Malayziya. Bugungi kunda ular ulkan nomoddiy resurslar: kapital, axborot, yuqori texnologiyali mahsulotlar, texnologiyalar yetkazib beruvchisi sifatida faoliyat yuritmoqda. Ular orasida AQSH, Yaponiya va G'arbiy Yevropa alohida o'rin tutadi.

Moliyaviy globallashtirishning quyidagi shakllarini ajratish mumkin:

- kapital va moliyaviy vositalarning globallashtirishi;

- moliya institutlarining globallasuvi;
- moliyaviy qonunchilikning globallasuvi;
- moliyaviy risklarning globallasuvi;
- malakali moliyaviy mutaxassislar bozorining globallasuvi.

Milliy rivojlanish strategiyalari ko'p qirrali bo'lib, investitsiyalarni jalb qilish uchun moliyaviy bozorning turli vositalaridan foydalanadi, ayniqsa globallashtirilgan sharoitda. Mahalliy kuchlarni global hamkorlik bilan muvozanatlash orqali ushbu strategiyalar mamlakatlarni global maydonda ijobiy o'ringa qo'yishga qaratilgan va shu bilan uzoq muddatli barqaror rivojlanish uchun zarur investitsiyalarni jalb qiladi.

Raqamli platformalarning kamida besh turini aniqlash mumkin:

1. Birja platformalari (masalan, eBay, Airbnb): Savdo va tranzaksiyalarni osonlashtirish.

2. Tranzaksiya platformalari (masalan, PayPal, Apple Pay): Xavfsiz moliyaviy operatsiyalarni yoqing.

3. Media platformalar (masalan, YouTube): Media kontentini almashishga e'tibor qarating.

4. Standartlashtirish platformalari (masalan, Xbox, iOS): Dasturiy ta'minot yoki apparatni standartlashtirish.

5. Sohaga xos platformalar: Bu platformalar turizm (masalan, TripAdvisor), savdo (masalan, AliExpress), moliya (masalan, PayPal) va inson resurslari (masalan, LinkedIn) kabi muayyan sohalarga xizmat qiladi.

Raqamli platformalar turli bozorlarda, jumladan, onlayn bozorlarda, mobil xizmatlar bozorlarida, ijtimoiy tarmoqlarda va operatsion tizimlarda ishlaydi, bu foydalanuvchilarning qanday muloqot qilishiga, biznes mahsulotlarini taqsimlashni o'zgartirishga, inson kapitalini izlashga, ma'lumotlarni to'plash va saqlashga ta'sir qiladi.

Raqamli platformalarning asosiy konsepsiyasi shundan iboratki, ular texnologik platformalar bozorini kengaytiruvchi bir-birini to'ldiruvchi mahsulotlar ishlab chiqaruvchi kompaniyalar tomonidan taklif qilingan qo'shimcha innovatsiyalar uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Raqamli platformalarning o'ziga xos xususiyati shundaki, ular ularda almashiladigan mahsulot va xizmatlarning aksariyatiga egalik qilmaydi yoki yaratmaydi. Vositachi sifatida harakat qilib, raqamli platformalar tarmoq effektlarini yaratishi mumkin, bu erda platformaning bir tomoni (masalan, ilova foydalanuvchilari) uchun foyda boshqa tomonda ishtirokchilarning (masalan, dastur ishlab chiquvchilari) o'sishi bilan ortadi. Raqamli texnologiyalar va odamlar o'rtasidagi yaqin o'zaro ta'sirga asoslangan raqamli ekotizimni yaratish (1) ekotizimning ishlaydigan qismi va (2) biznes

modelining noyob turi sifatida ishlaydigan ko'p qirrali platformalarning shakllanishidan oldin keladi. kontragentlar va iste'molchilar (mikrobozor) bilan biznes jarayonlarining bozor tizimini quradigan bozorni (bozorni) taklif qiladi.

Raqamli platformaning qurilishi teng ishtirokchilar hamjamiyatiga ishora qiluvchi tengdosh-to-peer (P2P) tarmog'iga asoslangan. M. Mannan va N. Shnayder [11] "jamiyat"ni biznes platformasi resurslaridan foydalanadigan va uning faoliyatiga hissa qo'shuvchi ishtirokchilar deb ta'riflaydilar, ular o'rnatilgan aloqalar va vaqt o'tishi bilan o'sib boruvchi ishtirok tuyg'usi bilan tavsiflanadi. Jamiyatning maqsadi umumiy maqsadga erishish uchun uzoq vaqt davomida ijtimoiy o'zaro munosabatlarni o'rnatishdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Qosimov, A. (2020). Economic Cycles and Innovative Development. *Central Asian Economic Journal*, 5(2), 33-47.
2. Olimov, M., & Ganiev, B. (2016). Global Value Chains and National Control. *Journal of World Economy*, 21(1), 18-34.
3. Uzbekistan Ministry of Finance. (2020). Meeting International Legal Requirements. Ministry of Finance Publications.
4. World Economic Forum. (2019). Risks in 'Knowledge Supplier' and 'Production Factory' Strategies. *Global Risk Reports*.